א פאר ווערטער

ווידעראמאל ווענן דער אמעריקאנער יוגנט און אירע עלטערן

פון רחל גאָלדין (*)

די פאר ווערטער זיינען געווענדעט צו אלע עלטערן און שול־טוער וואס זיינען פאראינטערעסירט אין דער אפאטישקייט פון דער היינער יוגנט און ספעציעל צו די, וועלכע זיינען דירעקטע פראדוקטן פון אידישער שול־דערציאונג.

אויב אין חבר וואלינערס ארטיקל "אפ־גרונטן" האט זיך ניט גענוי געפילט די שטים פון א הונדערט פראצענטיקן אמע־ריקאנער, פארלירט אבער ניט דער ארטיקל זיין ווערט. עס איז בלויז אונז, — גראָ־דואירטע שול קינדער, — צו באדויערן, וואס מיר אליין קאנען ניט געבן אזא אמת'דיק בילד און גערעכטע אפשאצונג פון דער סיטואציע. איך מוז צוגעבן פון אנהויב, אז־די צאל פון דער באמת אינטע־ליגענטער יוגנט, — סיי שול פראדוקטן, סיי אנדערע, — איז דא אין א באדויערנ־דער מינאריטעט. אבער אזא יוגנט איז פאראן, זי איז א פולשטענדיקער רעזולטאט פונם אמעריקאנער באדן און זאל איר קול, — אויב ס'וועט מיר געלונגען — זיך הערן אין מיינע ווערטער.

אנשטאט זיך צו פארענטפערן אויף דער פראגע, וואס איז שוין ניט איינמאל גע־שטעלט געווארן פאר אונז "וואס איז דער מער מיט אייך קינדער", אדער "וואוהין גייט די יוגנט", וואלט איך עס גאר אזוי נעביטן און גערפרעגט: וואס איז דער מער מיט אייך עלטערן און שול־טוער? אנער־קענט איר נאך ניט, אז אייערע פראגער־מען, אייערע דעריציאונגען האבן נעבראכט גאר קליינע רעזולטאטן? איר נעמט זיך ניט קיין ציט ארומצוקוקן. איר פרואווט זיך כמעט ניט פארקלערן צי זיינען איי־ערע וועגן פאלשע, — און פאלשע זיינען זיי, א סימן: דיי יוגנט איז לחלוטן ניט מיט אייך.

מיר וועלן זיך דא אפשטעלן א ווײַלע און אנאליזירן די אלע באשולדיקונגען פון ביידע צדדים און פרואוון דערגיין צו א טאלק.

איך ווייל קודם כל גוט אונטערשטרייכן, אז איך בין ניט אויסן וועמען ס'איז צו באשולדיגן. איך ווייל די שולד איינגאנצן באזייטיקן און קלאר מאכן, אז אין תוך גע־נומען זיינען מיר אלע אונטערגעוואָרפן צו א סטרוקטור פון א געוועלשאפט, וועלכע הערשט איבער אונז סיי נייטסיק, סיי פי־זיש. איך ווייל אויך קלאר מאכן, אז דאס פראבלעם טראגט ניט קיין לאקאלן זין. מיר זיינען פארבונדן מיט אן אויסערלא־כער וועלט עקאנאמיש, פאליטיש און נייס־טיק. אלע נעשעענישן רופן זיך אָפּ אויף אונז. אונזער ציל איז צו זוכן אן עקזאקטע אויפפאסונג פונם נאנג פון דער וועלט ביים איצטיקן טאג. אז צו געפינען אונזערן פלאץ, — אלס גרופּע אדער אינדיווידואום — אינם היינטיקן ארום.

לאמיר זיך צוריקקערן צום אנהויב:

וואס מיינט פאר א אידיש קינד א אי־דישע שול דערציאונג?

ס'איז באוואוסט, אז דאס אידישע פאלק, ווי אנדערע פעלקער, האט זיך זיינע איינענע טענדענצן און כאראקטער־שטרי־כען: הייסבלוטיקייט, איבערגעגעבנקייט, גלויבן לויבשאפט. איך ווייס גוט, אז די שול פארן אידישן קינד ווערט, און איז שוין געווארט, ניט צו צווייטע הייס, נאר די ערשטע. דער אידישער לערער האט גע־האט א טויזנט מאל שטארקערן איינפלוס, ווי דער לערער פון דער ענגלישער שול. פארן קינד איז די שול געווארן דאס שענ־סטע פון דאס בעסטע. אין שול האט דאס קינד פארגעפן וועגן סכסוכים אין דער היים, אין סקול און אויף דער גאס. פארן קינד איז דער לערער געווען דער בעסטער און פיינסטער מענש אין דער וועלט, וועל־כער האט פארשטאנען דאס קינד בעסער ווי טאטע־מאמע. און אלע פראבלעמען, נייסטיקע, פערזענלאכע, זיינען נעבראכט געווארן צום לערער און זיין ווארט איז גע־ווען דאס לעצטע ווארט.

אבער וואס האט דאס קינד באקומען אין סך הכל?

אונזערע שולן זיינען איבער גאנץ אמע־ריקע זיינען אין אנהויב געווען אנגעפילט מיט מענשן רייפע, פריש־אריבערגעקומענע פון יענער זייט־ים, אנגעפילט מיט ברוי־

(*) רחל גאלדין איז א געווען תלמידה פון שרץ שול און תלמידה און לערערן פון ארב. ריינג שול.

זענדע פרינציפּן, רעוואלוציאנערע שטימונ־גען. דינאמישער גרייטקייט פאר ברענגען די סאציאלע גערעכטיקייט, יושר און אמת, צופרידנקייט און גלוק. דאס איז געווען א תחום פון קריגעריין און ווידערשפּרוכן וואס האט אונז אפּגעשטויסן, אפשר אויף אייביק.

און מיט וואס זיינען מיר געבליבן? מיט אומרו, ניט צופרידנקייט, אפאטיע, ווייל צום גלוק האט לאנג ניט גענומען מיר זאלן פאלשטיין, אז דער פאראדאקס, — עלטערן רעוואלוציאנערן און קינדער אפאטיש, — איז נאר ניט אזוי. די קינדער, און מיינען מיין איך, די מער אינטעלי־גענטערע וועמען די סיטואציע איז באַ־קאנט, פארשטיין די עלטערן א סך מער און בעסער ווי די עלטערן זיי.

די עלטערן האבן אונז איבערגעגעבן א טראדיציע צו געזעלשאפטלאכע טעטיקייט, וואס איז גאר ניט אין אנקלאנג מיט די פאדערונגען פון אונזער אמעריקאנער סביבה.

איבער דער וועלט הערשט א שווידער־לאכע אומגלייכהייט. פארבראכנס ווערן באגאנגען אין נאמען פון אלערליי גלוי־בענס און פרינציפּן. קארופּציע הערשט אייערע אמת'ן. מיר האבן פאר זיך